

POGOSTE OTROŠKE NALEZLJIVE BOLEZNI V VRTCU

Otroci lahko dobijo nalezljivo bolezen doma ali v vrtcu. Več možnosti je v vrtcu, kjer otroci preživijo daljši čas v skupini. Najpogosteje se v vrtcu pojavljajmo okužbe zgornjih dihal, ki se prenašajo s kužnimi kapljicami, in črevesne nalezljive bolezni.

1. INFEKCIJE ZGORNJIH IN SPODNJIH DIHALNIH POTI

Prehlad

Prehlad je najpogostejše vnetje zgornjih dihal. Ima blag in kratkotrajen potek. Je najpogostejši vzrok za odsotnost z dela ter iz šole in vrtca. Preide spontano. Povzročajo ga virusi.

Poti okužbe: Glavni rezervoar respiratornih virusov so otroci. Okužba se zato hitro širi v družinah, vrtcih, šolah. Otroci se okužijo od drugih otrok v vrtcih in šolah ter prenesejo okužbo v družino.

Družinski člani zbolevalo v 1-5 dnevih intervalih. V družini zbolijo predvsem otroci in matere.

Velika količina virusov se izloča z nosnim izločkom v okolico; največ virusov se izloča od 2. do 4. dneva bolezni.

Na pogostnost okužb dihal vplivajo tudi življenjski pogoji: kajenje, majhni otroci v družini, podhranjenost, dojenje, socialno higieni pogoji.

Virusi se širijo na druge osebe:

-neposredno z nosnim izločkom obolelega na kožo in sluznice bodočega bolnika ali na predmete;

-z večjimi delci nosnega izločka, ki pridejo na bodočega bolnika po zraku (kihanje, kašljanje);

-kužne kapljice nosnega in žrelnega izločka lebdijo na prašnih delcih v zraku;

z rok bolnikov s prehladom so vedno osamili viruse.

Čas med okužbo in začetkom bolezni je 1-3 dni.

Znaki bolezni:

-Glavni znaki: tekoč izcedek iz nosa, kihanje, praskajoče in pekoče bolečine v žrelu, suh kašelj, zvišana telesna temperatura, predvsem pri otrocih.

-Dodatni znaki: hripavost, pekoč občutek v očeh, izguba okusa, bolečine v ušesih, govorenje skozi nos, razpokana koža ob nosu.

Trajanje bolezni: 1-2 tedna.

Komplikacije: vnetje obnosnih votlin, vnetje srednjega ušesa.

Preprečevanje: Cepiva še niso izdelali. Zdravil proti tem virusom nimamo. Otroci s prehladom naj ne hodijo v vrtec. Tako bolnik kot osebe, ki pridejo z njim v stik, si morajo pogosto umivati roke. Potrebno je uporabljati robčke za enkratno uporabo. Otrok naj kiha in kašlja v robček in ne v prostor.

Angina-vnetje mandeljnov

Povzročitelj je betahemolitični streptokok (*Streptococcus Pyogenes*). Je najpogostejši povzročitelj gnojnih angin. To je bakterija, ki najpogosteje povzroča okužbe pri ljudeh, vendar je le pri 15 % bolnikov z bolečinami v žrelu vzrok njihovih težav. Okužbo prenaša bolnik s tesnim stikom z zdravo osebo preko večjih delcev žrelnega izločka. Prenos preko lebdečih delcev v zraku ni pomemben. Bakterijo lahko raznesejo tudi preko okužene hrane (mleko), manjše epidemije nastopajo v družinah, vrtcih, šolah, vojašnicah. Bacionosci za razširjanje bolezni niso pomembni. Najpogosteje zbolijo otroci od 3-5 let starosti in otroci v šoli. Bolezen je pogostejša v hladnih mesecih.

Inkubacija je 12 ur do 4 dni.

Znaki bolezni: Nenaden začetek z mrzlico, visoka vročina, glavobol, bolečine pri požiranju, bolečine v trebuhu pri otrocih, močno rdeče žrelo.

Otroci pod tremi leti starosti nimajo angine, ampak dolgotrajen izcedek iz nosa, nekoliko zvišano temperaturo, povečane vratne bezgavke. 30 – 60 % bolnikov ima blag potek.

Vnetje srednjega ušesa

Vnetje srednjega ušesa je najpogostejše bakterijsko vnetje majhnih otrok. Vnetje lahko poteka na več načinov.:

-akutno vnetje (3 tedne)

-subakutno vnetje (12 tednov)

-kronično vnetje (več kot 12 tednov)

To vnetje je najpogostejše pri otrocih v starosti od 6-24 mesecev. Pojavlja se tudi v starosti do 5 let in pri šoloobveznih otrocih, zelo redko pa pri odraslih. Pri 3 letih starosti je več kot 2/3 otrok vsaj enkrat prebolelo vnetje srednjega ušesa, pri 7 letih pa 90 %. Akutno vnetje srednjega ušesa se rado ponavlja. Na to vpliva: če je prvo vnetje do starosti do 6 mesecev, moški spol, otroci, ki niso bili dojeni, bivanje v vrtcih, otroci kadilcev, anatomske spremembe v predelu tube.

Povzročitelji: v 25 % virusi, ki povzročajo prehlad, bakterije: *S. Pnevmoniae*, *H. Influence*, *M. Catarrhalis* ali oboji skupaj.

Znaki bolezni:

- Nespecifični: zvišana telesna temperatura, nespečnost, jokavost, vrtoglavica, šumenje v ušesu.
- Specifični: bolečine v ušesu, občutek tekočine v ušesu, slab sluh, izcedek iz ušesa.

Komplikacije: slabši sluh, motnje v razvoju govora, bakterijsko vnetje okolnega tkiva.

Bronhitis

Najpogostejša bolezen dihal je vnetje sapnic in zlasti sluznice sapnic, ki ga spremljajo rahle spremembe tkivnih plasti pod sluznico. Bronhitis je lahko posledica dražečega prahu, strupenih plinov ali infekcijske bolezni. Zdravniki marsikdaj ne najdejo pravega vzroka obolenja; v takšnih primerih ga pripisujejo prehladu, ki pospešuje vnetje.

Znaki bolezni: Nahodu, vnetemu grlu in hripavosti se ponavadi pridruži trdovraten dražeč suh kašelj, ki ga spremljata bolečina in tiščanje v prsih. Otrok, ki ima prehladno obolenje, naj se ne zadržuje na prostem. Če prehlada ne pozdravimo, se lahko iz navadnega kašlja razvije bronhitis. Kašelj odstranjuje izločke sapnic ali pa gre za živčni refleks, ki je posledica draženja sluznice. Izmeček je sluzast in gnojen ali samo gnojen. Pri majhnih otrocih se izmeček ne pojavi, ker ga še ne znajo izkašljati. Kašelj je torej naravni obrambni mehanizem, ki pljuča očisti prašnih delcev. Če je dolgotrajen, gre morda za vnetje bronhialnih poti ali bronhitis, ki ga praviloma povzročijo virusi. Obolenje se začne s pekočimi bolečinami v prsnem košu in z dražečim kašljem, ki se navadno okrepi, ko bolnik spremeni telesni položaj. Virusni poškodujejo notranjo podlago bronhijev, tako imenovani dihalni epitel, in s tem pripravijo pot za vdor bakterij. Bakterijska infekcija je nevaren zaplet bronhitisa. Pojavita se povišana telesna temperatura in gnojen izpljunek. V takšnem primeru je zdravniški pregled nujen. Po nekaj dneh se boleč in dražeč kašelj poleže, toda v dihalnih poteh se začne nabirati gost sekret, ki ga je zelo težko izkašljati.

Kako si pomagamo? Pri izkašljevanju si lahko pomagamo s preizkušenimi sredstvi. Najpomembnejše je pitje velikih količin tekočine, ker s tem dosežemo, da je izpljunek bolj viskozen. Primerni so tako imenovani bronhialni čaji, ki tudi blažijo draženje na kašelj. Če akutni bronhitis ne mine v treh tednih, je potreben natančnejši diagnostični postopek, katerega namen je izključitev resnejših obolenj. Bronhitisu so še posebno podvrženi hudi kadilci, saj tobačni dim škoduje dihalnemu (bronhialnemu) epitelu. Tobačni dim prizadene tudi pasivne kadilce, če se pogosto in dalj časa zadržujejo v močno zakajenih prostorih. Kadilci, ki večkrat zbolijo za akutnim bronhitisom, se izpostavljajo nevarnosti, da bolezen postane kronična. V rizično skupino spadajo tudi otroci, saj pogosteje obolevajo za prehladi kot odrasli. Ogrožena skupina so tudi diabetiki in odrasli, ki boleajo za astmo ali kako drugo pljučno boleznijo.

Zdravljenje: Pri akutnem bronhitisu je terapija odvisna od teže obolenja. Zdravniki najpogosteje predpisujejo mukolitike, zdravila, ki pospešujejo in lajšajo izkašljevanje. Če so bronhiji zoženi, je potrebna trajna terapija. Nadvse koristna sta dihalna gimnastika in vztrajnostni trening z majhno in pozneje s srednjo obremenitvijo, ki prispeva k ohranitvi in celo povečanju gibljivosti prsnega koša. Če so vzroki poškodb bronhijev odpravljeni dovolj zgodaj, še preden pride do zožitve bronhialnih poti, ki prinaša težave pri dihanju, obstaja možnost, da se bo kronični bronhitis zazdravil. V poznejših stadijih, ko je bolezen že napredovala, to, žal, ni mogoče.

Najučinkovitejše je preprečevanje: Izogibajmo se močno onesnaženemu zraku. Kajenje opustimo ali ga vsaj čimbolj omejimo. Nadvse pomembno je uživanje velikih količin tekočine, ki pomaga, da se gosta sluz razredči. Zelo priporočljivi so čaji proti kašlju. Pomaga tudi svež in dovolj vlažen (65 %) zrak v bivalnih prostorih. Na bronhitis blagodejno vplivajo inhalacije, kopeli z dodatkom eteričnih olj in vtiranje eteričnih olj v

kožo zgornjega dela prsnega koša. Za to sta prikladni sredstvi evkaliptus in mentol. Koristi tudi ogrevanje zgornjega dela prsnega koša; tako se toplota prek ožilja prenese v notranjost prsnega koša.

Influeca-gripa

Influenca povzročajo virusi influence A, B in C (virus C se ne spreminja in povzroča samo prehladne znake). Posebnost A in B virusov je, da spreminjajo sestavo svoje ovojnice in se tako stalno bolj ali manj spreminjajo. Naslednja značilnost influence je, da nastopa v epidemijah in tudi v pandemijah. Epidemije influence A nastopajo vsake 2-3 leta, epidemije influence B pa na 4-6 let. Epidemija se začne nenadoma in traja v nekem kraju le 5-6 tednov. Virus influence lahko izoliramo od bolnika le v času epidemije.

Virus se prenaša s kužnimi kapljicami, ki jih bolniki razširjajo v okolico s kašljanjem in kihanjem. Razširja se tudi z neposrednim stikom, posrednim stikom ali z drobnimi prašnimi delci, na katerih obvisi virus. Bolnik 1 teden izloča velike količine virusov in lahko okuži mnogo ljudi.

Inkubacija traja 1-3 dni.

Znaki bolezni: nenaden začetek, mrzlica, visoka vročina, glavobol, močne bolečine v mišicah in križu, suh kašelj, bolečine za prsnico, pekoče bolečine v grlu, izguba apetita, bruhanje. Bolezen poteka pri otrocih lažje.

Komplikacije: virusna pljučnica; bakterijska pljučnica; poslabšanje kroničnega bronhitisa; vnetje mišic; pri otrocih okvara možganov in jeter; vnetje možganov in srca.

Preprečevanje: Cepivo, pripravljeno iz virusov, na katerih zasledimo zadnjo spremembo. Cepivo je uspešno v 65-92 %. Zaščita traja do 6 mesecev.

Pljučnica

Kaj povzroča pljučnico in pospešuje njen nastanek? Povzročajo jo bakterije, virusi, glivice in drugi mikroorganizmi. Predhodne virusne okužbe, gripa in druge bolezni lahko zmanjšajo odpornost telesa, kar olajšuje vdor bolj nevarnih bakterij v telo in s tem nastanek hujših okužb, tudi pljučnice.

Kakšni so znaki pljučnice? Znaki se razlikujejo in so odvisni od starosti otroka ter vrste povzročitelja. Za pljučnico, ki jo povzročajo bakterije, so ponavadi značilni: nenaden začetek z zvišano temperaturo, mrzlico, pogostim izkašljevanjem večinoma goste, gnojne sluzi, težave pri dihanju (kratak dih), pospešeno dihanje in bolečine v prsih.

Otroci se lahko na bolezen odzovejo tudi povsem drugače — boli jih trebuh, bruhanje, so zaspani ali pa nespečni, nerazpoloženi, odklanjajo hrano in tekočino, možnost bolečin v okončinah. Bodite pozorni, ali so se pri otroku pojavili znaki izsušitve, kot so suha usta, manj solz, manjše izločanje urina, "gostejši" urin.

Kako se lahko vaš otrok okuži? Otrok dobi pljučnico najpogosteje tako, da vdihuje zrak, v katerem so povzročitelji pljučnice. Okuženi bolniki s kašljem in smrkanjem razširjajo bakterije ter viruse v okolico — ob tesnem stiku z njimi se otroci lahko okužijo.

Kako lahko sami pomagata preprečevati okužbo? Zmanjšajte možnost prehladov in drugih boleznih dihal pri otroku: čim dlje ga zadržite v varstvu doma oziroma ga vključite v varstveno skupino, kjer je manjše število otrok.

Otrok naj se izogiba stikom z bolniki, ki kašljajo in smrkajo.

Krepite otrokovo odpornost z zdravo uravnoteženo prehrano in gibanjem na svežem zraku.

Če ste prehlajeni, si med kašljanjem z roko ali robcem zaščitite usta — tako boste zmanjšali možnost za razsoj kužnih delcev v okolico.

Pogosto si umivajte roke — tudi na njih se nahajajo kužni delci.

Kako se bo vaš otrok najhitreje pozdravil? Bakterijsko pljučnico zdravimo z antibiotikom. Poleg antibiotika je morda otrok dobil še zdravilo za zmanjševanje vročine in za lažje izkašljevanje. Da se bo vaš otrok čim hitreje pozdravil, vam svetujemo, da poleg doslednega jemanja zdravil upoštevate še ukrepe za izboljšanje splošne odpornosti. S tem boste telesu pomagali v boju proti okužbi in vaš otrok bo hitreje ozdravel. Otroku redno dajajte predpisano zdravilo in preverite, če ga je res pojedel ali popil! Svetujemo jemanje med obrokom. Da bo zdravilo res učinkovito delovalo, se mora v telesu nahajati v dovolj veliki koncentraciji, ki jo lahko dosežete samo z rednim dajanjem v predpisanih časovnih razmakih. Ne prekinjajte zdravljenja samovoljno! Antibiotik večino bakterij uniči že v nekaj dneh, zato se bolnikovo počutje kmalu izboljša. Če zdravilo jemlje premalo časa, lahko nekaj bakterij preživi in okužba s težavami se bo ponovila. Preživele bakterije, ki so bile v stiku z antibiotikom, lahko razvijejo obrambne mehanizme odpornosti (rezistenca), zaradi katerih zdravila ob ponovni okužbi ne bodo več učinkovita. Pomagajte mu pri izkašljevanju. Otrok naj počiva! V začetku bolezni omejite obiske, še posebno malih otrok in tistih, ki so prehlajeni in kašljajo. Ostanite z njim čim dlje doma — otrok vam bo hvaležen! Pije naj dovolj tekočin za lažje izkašljevanje in preprečevanje izsušitve ob visoki temperaturi!

2. OTROŠKE KAPLIČNE NALEZLJIVE BOLEZNI Z IZPUŠČAJI

Preprečevanje teh bolezni:

Redno prezračevanje prostorov (prostora je potrebno vsako uro temeljito prezračiti), pogosto mokro čiščenje površin in igrač, utrjevanje organizma (z vitamini bogata hrana in več gibanja na svežem zraku), zaščitno cepljenje (npr. proti davici, oslovskemu kašlju, ošpicam, mumpsu ...).

V primeru, da se znamenja bolezni pojavijo pri otroku v času bivanja v vrtcu, moramo obolelega otroka takoj izolirati od drugih otrok in poklicati starše, da ga odpeljejo iz vrtca in obdržijo doma, dokler popolnoma ne ozdravi.

Prostore, v katerih je bil bolan otrok, temeljito prezračimo in izvajamo poostren higienski režim v vseh prostorih. V vrtcih se v obliki epidemije (zlasti jeseni in pozimi) pojavljajo predvsem norice in škrlatinka. Ob pojavu noric v vrtcu posebni ukrepi niso potrebni, le poostren higienski režim.

Škrlatinka

Bolezen se prenaša kapljično ali prek umazanih rok, včasih tudi posredno s predmeti. Povzročitelji so streptokoki (bakterije).

Inkubacijska doba: Približno eden do pet dni.

Znaki: Znaki so podobni kot pri vnetju mandljev (bolečine v žrelu, težave pri požiranju, angina, vročina in bruhanje). Žrelo je na začetku ognjeno rdeče, jezik obložen. Jezik postaja vedno bolj malinast. Tudi bezgavke lahko otečejo. Izpuščaji se začnejo na vratu, na notranji strani stegen in včasih na konicah prstov, nato se razširijo po vsem telesu. Otroci občutijo močno srbečico.

Ukrepanje pri škrlatinki: Nujno je zdravljenje pri zdravniku, redkeje pa tudi kratko bivanje v bolnišnici. Takoj je treba začeti zdravljenje z antibiotiki (penicilinom); s tem tudi razmeroma hitro upade nevarnost okužbe. Škrlatinko je treba dobro pozdraviti. Bolnik mora uživati veliko tekočine. Proti škrlatinki še ni zaščitnega cepiva.

Ošpice (Morbilli)

Povzročitelj: virus.

Infekcija: kapljična. Virus najdemo v sluznici nosu, žrela. Prenaša se z dihanjem. Oseba je kužna 4 dni pred izbruhom izpuščaja.

Inkubacija: 9-11 dni.

Epidemiologija: bolezen je razširjena po vsem svetu. Sprejemljivost je splošna. Ne zbolijo dojenčki do 6. meseca starosti zaradi prirojene imunosti, ki jo dobijo v času nosečnosti.

Značilnost ošpic: anergija- izguba sposobnosti organizma, da reagira z drugimi antigeni. Ker organizem ne more reagirati na druge klice (od zunaj ali znotraj telesa), lahko nastopijo komplikacije.

Potek bolezni:

I. PRODRIMALNI ŠTADIJ

Znaki: - temperatura je zvišana,

- kataralni znaki: suh kašelj, vnete oči, izcedek iz nosu (voden ali gnojen),

- izguba apetita,

- 2-3 dan se pojavijo bele pikice na sluznici jezika in ustni sluznici - ob zobeh. Te bele pikice so prvi znak, da gre za ošpice (koplikove pege).

II. ŠTADIJ ERUPCIJE

Po 2-3 dneh kataralnih znakov se temperatura dvigne na 40 °C. Kataralni znaki so bolj intenzivni. Pojavi se izpuščaj rdečkaste barve, najprej za ušesi, nato pa se razširi na obraz, vrat in oprsje. Drugi dan se razširi na telo, tretji dan pa na spodnje okončine. Po istem vrstnem redu izpuščaj izgine v cca. štirih dneh od pojava.

III. ŠTADIJ REKONVALESCENCE

Temperatura pade, kašelj se umiri. Na mestih izuščaja ostanejo še približno 10 dni pege rjavkaste barve.

Komplikacije:

- pljučnica,
- vnetje srednjega ušesa,

- pseudokrup,
- najhujša pa je toksična oblika ošpic s komplikacijo bronhiolitis, ki je lahko smrtna. Bolnik se zaduši.

Zdravljenje : specifične terapije ni.

Za bolezen so dovzetni vsi ljudje, ki niso preboleli bolezn ali pa je od cepljenja preteklo že več let. Prebolela bolezen pušča trajno imunost.

Norice (Varicella - vodene koze)

Povzročitelj je virus, ki je v mehurčkih izpuščaja in v sluznici dihal. Prenos bolezn je direkten s kužnimi kapljicami, z vdihavanjem zraka. Okuženi predmeti nimajo velike vloge pri širjenju noric, ker pogine virus izven človeka v kratkem času. Sprejemljivost otrok za bolezen je splošna. Bolezen zapušča trajno imunost.

Inkubacija traja 2 do 3 tedne.

Znaki: Bolezen se začne navadno s predznaki tako, da otroci zvečer nočejo jesti, ponoči slabo spijo, zjutraj pa se že pokaže izpuščaj. Ta se največkrat pokaže na obrazu in po lasišču ter se širi od zgoraj navzdol. Trup je vedno bolj prizadet kot okončine. Izpuščaj sestoji iz peg v velikosti prosa ali leče, okrogle in ovalne oblike. Čez nekaj ur se pege vzdignejo nad ravnino kože, postanejo torej papule. Po nekaj urah se zopet pokaže sredi take papule mehurček, napolnjen z bistro, brezbarvno tekočino. Mehurčki ostanejo od nekaj ur do nekaj dni. Izpuščaj prihaja v več zagonih. Vsa bolezen traja približno tri tedne.

Specifičnega zdravila za norice ni.

Specifičnega preprečevanja noric ne poznamo. Ko se norice pokažejo pri enem otroku, se širjenje po vrtcu težko prepreči zaradi dolge inkubacijske dobe.

Rdečke (Rubella)

So virusna bolezen. Virus se zadržuje v zgornjih dihalnih poteh in se kot kapljična infekcija širi med ljudmi. Zbolimo, če smo v ožjem in daljšem kontaktu z inficirano osebo. To je bolezen predšolskega, šolskega in tudi mladostniškega obdobja. Najbolj nevarna je infekcija z virusom rdečk v času nosečnosti. Če se nosečnica inficira v prvem tromesečju nosečnosti so okvare ploda običajno smrtne. Če plod preživi, se lahko rodi slep, s prirojeno srčno hibo, okvaro sluha, umsko zaostal.

Inkubacija traja od 11 do 23 dni.

Znaki: Že tri do pet dni pred izbruhom bolezn se virus izloča iz zgornjih dihalnih poti.

Obdobje največjega izločanja virusa je pet dni pred in pet dni po izbruhu bolezn.

Obolenje poteka v dveh stadijih:

1. Blagi kataralni štadij v katerem opažamo rahel dvig temperature, nekoliko izcedka iz nosu, pordele očesne veznice in povečane bezgavke za ušesi, na zatilju. Povečana je tudi vranica.
2. Izpuščajni, ko se pojavi nežen, svetlo rdeč lisast nezlivajoč izpuščaj na zatilju, čelu, obrazu, trupu in ekstremitetah. Po treh dneh običajno zbledi, povečane bezgavke pa so tipne še dva do tri tedne po preboleli bolezn.

Zdravljenje: Bolnik naj počiva, uživa dovolj tekočine in lahko prebavljive hrane.

Preventiva: Cepljenje je edina poznana preventiva. Cepimo otroke v starosti 12 do 15 mesecev.

Peta bolezen (Erythema infectiosum)

Je virusno obolenje, ki se prenaša s kapljično infekcijo, preko dihal. Obolevajo majhni otroci, šolarji, pa tudi posamezni odrasli. Virus prizadene celice rdečega kostnega mozga, zato se lahko v fazi prebolevanja bolezen pojavi blaga do zmerna slabokrvnost. Za bolezen je značilno, da nastopi izbruh izpuščaja nenadoma, brez poprejšnjih prehladnih znakov, prav tako ni povišane telesne temperature.

Inkubacija traja od 6 - 14, včasih tudi 21 dni.

Najbolj karakterističen **znak bolezn** je značilni izpuščaj, ki nastaja v treh fazah:

1. Bolezen se začne z živordečim izpuščajem na licih, ki spominja na metuljeva krila. Koža v predelu izpuščaja je topla, nekoliko otekla, meja proti zdravi koži je ostra.
2. Dva do tri dni zatem se pojavlja rdeč lisast izpuščaj na udih in obeh ritnicah, šele nato pa na trupu. Na notranji strani udov je izpuščaj močnejše izražen, na trupu pa bolj na prsih in na ledjih.
3. V tej fazi izpuščaj menjuje svojo intenzivnost, občasno zbledi, lahko tudi izgine, a se ponovno pojavi, če se tuširamo s toplo vodo ali zdrgnemo kožo. Izpuščaj lahko traja od 2 - 30 dni, včasih tudi srbi in izgine brez posledic.

Zdravljenje: Zdravila ne poznamo, otrok naj nekaj dni samo počiva.

Šesta bolezen (Exanthem Subitum - Roseola Infantum)

Je akutna virusna bolezen majhnih otrok. Najpogosteje obolevajo otroci spomladi in jeseni.

Inkubacijska doba je običajno 10 - 14 dni.

Znaki: Bolezen se začne z naglim dvigom telesne temperature (tudi do 40 °C). Tak hiter dvig temperature lahko pri otroku do dveh let izzove vročinske krče. Prisotni so znaki vnetja zgornjih dihalnih poti, včasih tudi pozitivni meningealni znaki. Temperatura ostaja visoka 3 dni, nato pade na normalo. Istočasno s padcem temperature se pojavi izpuščaj, ki spominja na ošpični izpuščaj. Otrok se ob tem dobro počuti in zdi se, kot da se je z izbruhom izpuščaja bolezen pozdravila. V dveh dneh izpuščaj popolnoma izgine, kar pomeni, da je otrok zdrav.

Zdravljenje: V času visoke temperature dajemo otroku veliko tekočine, zdravila, ki znižujejo telesno temperaturo, mlačne kopeli.

3. ČREVESNO NALEZLJIVE BOLEZNI

Mednje sodijo okužbe s hrano, nalezljive driske, griža, hepatitis, salmoneloze, okužbe s črevesnimi zajedavci ...

Človek se okuži z blatom ali sečem bolnika ali nosilca povzročitelja. Lahko tudi z vodo, živili, preko mrčesa, živali, predmetov ali celo na okuženem zemljišču.

Povzročitelji vstopijo v prebavila skozi usta ali lahko povzročijo bolezenske spremembe na različnih organih. Otroci, ki imajo drisko in bruhanje morajo ostati doma in naj ne hodijo v vrtec. Otrok se lahko ponovno vključi v kolektiv, ko je od zadnjega bruhanja ali odvajanja tekočega blata minilo vsaj 24 ur.

Za preprečevanje teh bolezni je najpomembnejše: osebna higiena, predvsem umivanje rok, splošna higiena v sanitarijah, preskrba s higiensko neoporečno pitno vodo in hrano, higiensko odstranjevanje odpadkov, uničevanje mrčesa in glodalcev.

Okužbe s hrano

Okužbe s hrano so pogosto množična obolenja, ki nastanejo zaradi uživanja živil, okuženih z mikrobi ali njihovimi strupi. Tudi v Sloveniji predstavljajo okužbe s hrano velik zdravstven problem. Najpogostejši povzročitelji okužb s hrano pri nas so salmonelle, kampilobakter, stafilokoki, šigele, beležimo pa tudi več virusnih okužb s hrano, katerih vzrok so največkrat rota virusi.

V vrtcih okužb s hrano praktično ni, kar je gotovo pripisati učinkovitemu izvajanju kontinuiranih preventivnih ukrepov za njihovo preprečevanje.

Rotavirus

Bolezniški znaki so:

- driska (tekoč ali kašast iztrebek z primesjo sluzi in klicami),
- bruhanje,
- krči v trebuhu,
- zvišana telesna temperatura,
- pri okužbi z rotavirusom tudi kašelj in izcedek iz nosu.

Virusne driske lahko nastanejo posamično ali epidemično. Pogosto zbolijo novorojenčki, dojenčki in majhni otroci.

Povzročitelj se prenaša:

- direktno; z umazanimi rokami,
- posredno; z okuženimi predmeti, npr. igračkami.

Salmoneloze

Salmoneloze so infekcije, povzročene z enteritisnimi salmonelami. Svoj rezervoar imajo v živalih, izvor okužbe pa je lahko človek: bolnik, rekonvalescent ali klicenosec.

Za človeka so te salmonelle veliko manj kužne kot tifusne in paratifusne in jih mora biti veliko število, da povzročijo infekcijo. Drugače pa je pri malih otrocih, ki zbolijo že pri infekciji z majhno količino klic.

Infekcija z enteritisnimi salmonelami je pri živalih zelo razširjena, vendar žival ne kaže znakov bolezni. Infekcija je pri njih omejena na črevo in bezgavke. Pri zakolu se s

črevesno vsebino lahko okuži meso. Meso lahko okuži tudi klicenosec z okuženimi rokami. Glavna pot prenosa teh salmoneloz so živila živalskega izvora: meso in mesni izdelki, mleko in mlečni izdelki, jajca.

Inkubacija traja 8 – 48 ur. Znaki obolenja so bolečine v trebuhu, bruhanje in driska. Posebno pri otrocih je tudi temperatura zvišana, prisotni so znaki izsušitve. Veliko je število inficiranih, ki razen prisotnosti povzročitelja v blatu nimajo drugih znakov. Bolniki izločajo salmonele z blatom, včasih tudi z izbruhano vsebino. V času bolezni je bolnik kužen, klice lahko izloča tudi dalj časa, vendar navadno ne dlje kot 3 mesece. Pri dojenčkih traja klicenoštvo tudi dlje. Posebno nevarni so izločevalci salmonel, če so zaposleni pri pripravljanju hrane, ker jo lahko okužijo.

Preprečevanje salmoneloz: osebna higiena, higiena nabave in ravnanja z živili, pripravljeno hrano takoj razdelimo, pogrevanje ni dovoljeno.

Kamphilobakter

Kamphilobakter je bolezenska klica, ki se vede podobno kot salmonele, le da jo je bilo težje izolirati. Nastopa prav tako pogosto kot salmonele, izvor so živila živalskega izvora. Inkubacija traja 1 dan do 7 dni. Tudi bolezenski znaki so podobni kot pri salmonelah.

4.ZAJEDAVCI (PARAZITI)

Med zajedavce štejemo večcelične živali, ki živijo na človekovi koži (ali na živali oziroma rastlini), v prebavilih ali v raznih tkivih, kjer odjedajo gostitelju hrano, pijejo telesne sokove oziroma načenjajo dele njegovega telesa. Telo pri tem slabi, lahko pride celo do alergije na povzročitelja.

Ukrepi za preprečevanje: Psom preprečimo dostop do otroških igrišč oz. peskovnikov. Dobro operimo sadje in zelenjavo. Po božanju psa si vedno umijmo roke. Ne dovolimo, da pes liže otroke po obrazu. Po prihodu z igrišča ali sprehoda si vedno temeljito umijemo roke (za nohti).

Navadna glista

Dolga je do 30 cm. Živi v tankem črevesu človeka. Samica leže jajčeca, ki pridejo s človeškim blatom v zemljo, iz prepustnih greznic tudi v vodo. Muhe ali druga golazen lahko prenese jajčeca iz blata na sadje in zelenjavo. Da se jajčeca lahko naprej razvijajo, morajo biti vsaj 2 do 3 tedne v zemlji. Če človek poje zelenjavo, ki ni dobro oprana, ali z jajčeci onesnaženo hrano, se v želodcu izležejo ličinke. Te pregrizejo sluznico tankega črevesa, vdrejo v kri, ki jih nese skozi jetra v srce in od tam v pljuča. Ker med tem ličinke rastejo, ne morejo iz pljuč naprej skozi tanke žile; prevrtajo jih, nato potujejo iz pljučnih mehurčkov po sapniku navzgor do žrela. S slino vred jih požremo, največkrat med spanjem. Spet potujejo iz želodca v tanko črevo, kjer se razvijejo v odrasle gliste. Samica lahko znese 200.000 jajčec na dan. Gliste prav posebno prizadenejo otroke. Ti so blede, nemirni in se slabo razvijajo; občasno jim smrdi iz ust, v grlu in nosu pa jih srbi.

Podančica

Živi v človeškem debelem črevesju; je približno 1 cm dolga in leže jajčeca najraje ponoči v okolici danke. Ker s tem povzroča srbenje, se človek praska. Tako pridejo jajčeca na roke, predvsem za nohte. Ko se dotaknemo ust, prenašamo jajčeca v usta in od tam v želodec in črevo. Gre torej za zelo hitro okužbo.

Pasja trakulja

Je posebnost med zajedavci človeka, ker v človeku nikoli ne odraste. Človeku škodi na stopnji ličinke. Končni gostitelj je pes. Vmesni gostitelj se okuži z jajčeci. Vmesni gostitelji so lahko: človek, ovca, govedo, koza, prašič. Človek se lahko okuži s sadjem, zelenjavo, s peskom in preko rok, če so prišli v stik z blatom okuženega psa.

Ko vmesni gostitelj jajčeca zaužije, se iz jajčec razvijejo ličinke, ki predrejo črevesno steno in pridejo v krvni obtok. Kri jih raznese po vsem telesu - v jetra, pljuča, možgane, ledvica in druge organe. Iz ličink nastane mehurnjak, ki lahko v nekaj letih zraste do velikosti otroške glave. Razvojni cikel se pri vmesnem gostitelju na stopnji mehurnjaka ustavi.

Odrasla trakulja se lahko razvije le, če z mehurnjakom okuženo meso vmesnega gostitelja požre pes, lisica ali volk.

Z jajčeci pasje trakulje se po navadi okužijo otroci. Težave se najpogosteje pojavijo šele po 5-20 letih ali nikoli in so posledica pritiska rastočega mehurnjaka na sosednja tkiva.

5. BOLEZNI, KI SE PRENAŠAJO Z DOTIKOM

Krastavost (impetigo)

Impetigo je bakterijska okužba kože. Nastane lahko kjerkoli na telesu, najpogosteje pa okrog nosu in ust.

Bolezniški znaki: Na majhnem območju kože nastanejo drobni mehurčki. Ti kmalu počijo in pustijo za seboj rdečo, vlažno kožo, ki se rosi. Počasi se prizadeto območje pokrije z rumenkasto krasto. Nato se okužba na robovih širi naprej, nova okužena območja se lahko prikažejo drugod.

Krastavost je nalezljiva bolezen, posebno pri otrocih. Krastavost je pogostna, in to bolj pri otrocih kot pri odraslih. Vsako leto pride k zdravniku zaradi nje ena oseba od stotih. Krastavost je nevarna samo pri novorojenčkih. Pri njih lahko nastanejo veliki mehurji, velika področja kože pordečijo in se začnejo luščiti. Bolezen pri novorojenčku pogosto ni omejena samo na kožo, temveč se mu poslabša splošno zdravstveno stanje. Nekatere vrste impetiga vodijo v glumerulonefritis (vnetje ledvičnih čašic).

Ukrepi: Če je otrok v vrtcu, mora uporabljati svojo lastno brisačo in druge toaletne pripomočke, da se okužba ne širi na druge. Dosledno izvajajte higieno, predvsem umivanje rok. Otroku sterilno pokrijte kraste. Prizadete kože v vrtcu ne mažemo. Otroku mora čimprej k zdravniku, ker se nezdravljeni impetigo širi.

Mikrosporija (mačja bolezen) – glivično obolenje

Bolezen se začne z majhno papulo (izpuščajem na koži obraza, vratu, rok, prsi, lasišča), ki se širi v okolico. Koža je pordela in pokrita s sivimi luskami. Prizadeti lasje postanejo krhki in se lomijo. Pride do alopecije, lokalizirano ostro omejene plešavosti - lasje po ozdravitvi ponovno zrastejo. Lasje so odlomljeni nekaj mm nad kožo.

Povzročitelj: Glivice vrste *Micosporum* (*M. canis*)

Pojavljanje: Po vsem svetu, zlasti v naseljih, urbaniziranih predelih, povsod, kjer so mačke in psi.

Rezervar: Potepuške mačke in psi.

Način prenosa: Direktnen in indirektnen kontakt z lasmi oziroma dlako inficiranih oseb in živali (npr. ljubkovanje mačk, naslonjala sedežev, ležalniki, toaletni pribor, pokrivala).

Inkubacija: 3-10 dni.

Sprejemljivost: Zelo sprejemljivi so otroci pred puberteto.

Ukrepi:

Izolacije praviloma ni. Lečeči zdravnik odredi izolacijo le glede na težo klinične slike in možnost izvajanja terapije. Oboleli otroci, ki obiskujejo vrtec, ostanejo doma do negativnega mikološkega izvida oz. dokler določi zdravnik (odvisno od lokacije kožnih sprememb). Pomembno je temeljito umivanje rok po prihodu z otroškega igrišča (peskovniki, igrala) in izogibanje tesnih stikov (božanje, pestovanje) zlasti z nepoznanimi živalmi (preprečevanje prenosa tudi drugih nalezljivih bolezni, npr. stekline) in da ne gredo v bazene ter k frizerju, dokler imajo na koži glivične spremembe.

Ušivost

V zadnjem desetletju je ušivosti v Sloveniji ponovno več. Vzrok za to moramo iskati v veliki migraciji prebivalstva, neurejenih življenjskih razmerah in veliki gostoti ljudi, posebno otrok v vrtcih in šolah.

Pri otrocih, ki imajo negovano lasišče, kakršnega imajo uši posebno rade, ponavadi težko najdemo razvite živali, z lahkoto pa njihova jajčeca, prilepljena na lase, največkrat za uhlji. Jajčeca, ki jim pravimo gnide, so sivkaste barve, odrasla uš pa, kadar ušivost dovolj dolgo traja, svojo barvo prilagodijo barvi las okuženega, kar dodatno oteži iskanje parazitov. Obolelega lasišče srbi, se praska, s tem pa rani kožo v lasišču. Ta se neredko zagnoji in pri zanemarjenih ljudeh (žal tudi otrocih) vidimo tedaj zlepljene lase na lasišču, ki je pokrito s krastami in se gnoji.

Ukrepi: Če pri otroku najdemo gnide, takoj pregledamo glavice vsem otrokom v skupini. O pojavu ušivosti takoj obvestimo vse starše in jim podamo tudi kratka navodila, kako morajo ukrepati. Otrok naj ne gre v vrtec, dokler mu starši ne odpravijo uši. Starši morajo pregledati vse družinske člane in razušiti lasišče vsem tistim, pri katerih so našli gnide ali uši. Vso posteljnino takoj preoblečemo in jo damo ločeno od drugega perila v pranje. Poskrbimo za občasne preglede lasišč otrok, da preprečimo ponovne okužbe. Razuševanje je obvezno in je uspešno le, če so pregledani in razušeni res vsi družinski člani in vsi predmeti, s katerimi so bili v stiku.

Ugriz klopov

Klopi so zunanji paraziti toplokrvnih živali. Prenašajo povzročitelje številnih nalezljivih bolezni, med njimi sta najbolj poznani lymška borelioza in klopni meningoencefalitis.

Lymška borelioza je bolezen, ki se sprva pojavi s kožnim izpuščajem. Izpuščajev je lahko več, ponavadi pa se pojavi ena lezija-rožnat madež na koži, ki se veča, pri tem pa v centru obledi. Prva faza bolezni lahko poteka tudi brez izpuščajev, sledi ji druga faza, med katero je prizadet centralni živčni sistem, nato sledita še fazi, med katerima se pojavi artritis, v kombinaciji ali brez prizadetosti srca. Klinična slika bolezni se razvija v več letih ali pa samo v nekaj mesecih. Bolezen se zdravi z antibiotiki, terapija je tem bolj učinkovita, čim prej se bolezen odkrije.

Klopni meningoencefalitis poteka v dveh fazah, sprva se izraža z neznačilnimi bolezenskimi znaki, kot so slabo počutje, bolečine v mišicah, glavobol, vročina, možni so lahni prehladni znaki, bolečine v trebuhu z diarejo in bljuvanjem. Po t. i. prostem obdobju, med katerim je bolnik brez znakov bolezni in traja od ena do dvajset dni, se začne obdobje bolezni med katerim se pojavijo znaki prizadetosti osrednjega živčevja - prizadete so možganske ovojnice, lahko pa tudi sami možgani in možgansko deblo.

Zdravila proti klopnemu meningoencefalitisu ni, edina zaščita je cepljenje ter zaščita pred vbodi klopov.

Cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu je obvezno za vojaške obveznike ter dijake in študente, ki so pri praktičnih vajah izpostavljeni nevarnosti okužbe. Cepljenje je priporočljivo za otroke in ostale, ki živijo na endemičnih področjih (področjih, kjer se nahaja veliko okuženih klopov).

Ukrepi: Pred vbodi klopov se zaščitimo z ustrezno obleko, uporabo repelentov, ki onemogočajo ali otežkočijo klopu, da se prisesa.

Po vrnitvi s sprehoda po gozdu ali obronkih gozda je potrebno pregledati otroke (telo, obleko in druge predmete). Zelo natančno je potrebno pregledati lasišče, predele za uhlji, pregibe. Če je klop prisesan več kot 24 do 48 ur, po nekaterih podatkih pa že po 6 urah, se verjetnost za okužbo močno poveča. Zato ga je potrebno čim prej odstraniti, lahko s pomočjo pincete. S pinceto z zaostrenimi konicami se prime klopa tik ob koži in počasi izvleče. Nenaden sunkovit poteg lahko povzroči, da se klop zatrga. Klopa se lahko odstrani z vrtenjem v smeri ali v nasprotni smeri od urinega kazalca. Po odstranitvi klopa je potrebno mesto vboda razkužiti (Spitaderm ali pripravek Sting Eze).

Otroka je potrebno opazovati. Pozorni morate biti na prej omenjene znake (rožnat madež na koži, ki se veča, pri tem pa v centru obledi - tudi več tednov po ugrizu).

O ugrizu klopa obvestite starše, da bodo tudi oni pozorni na morebitne pojave bolezenskih znakov. V kolikor klopa sami ne morete odstraniti, obvestite starše, da otroka odpeljejo v zdravstveni dom.

Slinavka" ali gingivostomatitis

Z domačim izrazom "slinavka" ljudje opisujejo bolezen, ki pri otroku prizadene sluznico ustne votline in povzroča močnejše slinjenje. S strokovnim izrazom stomatitis opišemo

vnetne spremembe ustne sluznice, gingivitis pa imenujemo vnetne spremembe v predelu dlesni.

Povzročitelj gingivostomatitisa

Najpogostejši vzrok gingivostomatitisa pri otrocih je virus herpes simplex tip 1 (HSV-1). Bolezen se razvije ob prvi okužbi s tem virusom, zato običajno prizadene otroke, mlajše od 6 let, najbolj pogosto se pojavlja pri otrocih med 10. mesecem in 3. letom starosti. V prvih mesecih po rojstvu srečamo to bolezen le izjemoma. Večina otrok se prvič sreča s HSV-1 v obdobju do pubertete, vendar pa približno 90 % prvih okužb poteka neopazno. Od okužbe do pojava prvih znakov bolezni preteče 3 do 9 dni, povprečno 7 dni.

Kako se HSV prenaša

Za prenos HSV je potreben neposreden stik med herpetično spremembo ali telesno tekočino bolnika, v kateri je virus, in med kožo ali sluznico zdravega. Verjetnost okužbe je večja, če je koža ali sluznica ob izpostavitvi poškodovana, na primer na mestu rane ali opekline. HSV-1 ali oralni tip herpes virusa se prenaša v glavnem s slino, HSV-2 ali genitalni tip pa z izločki spolnih organov. Virus lahko prenašajo bolniki z izraženo boleznijo in tudi na videz zdravi izločevalci virusa. Približno 5 % zdravih prebivalcev je izločevalcev virusa.

Potek gingivostomatitisa

Bolezen se začne s slabim počutjem in povišano telesno temperaturo, ki lahko celo presega 40°C. Dan do dva kasneje opazimo tudi spremembe v ustih. Sluznica ust je pordela in nabrekla, na njej nastanejo mehurčki, ki zelo hitro počijo in se oblikujejo v okroglaste razjede, velike nekaj milimetrov, ki imajo sivo-belo površino. Razjede, ki prizadenejo celotno sluznico ust v področju lic, ustnic, dlesni ter jezik in trdo nebo, ob dotiku zakrvavijo. Spremembe se lahko širijo tudi izven ustne votline, prizadenejo ustnice ter kožo ob ustih. Ker so spremembe v ustih zelo boleče, bolniki odklanjajo hrano in tekočino. Običajno so povečane in boleče tudi bližnje bezgavke (pod spodnjo čeljustjo in na vratu). Nove spremembe se pojavljajo 4 do 5 dni, nato pa se v 7 do 14 dneh sluznica povsem zaceli.

Bolezni, podobne slinavki

Poleg gingivostomatitisa obstaja še nekaj bolezni, ki so podobne slinavki. To so herpangina, afte in soor.

- Herpangina
Povzročajo jo enterovirusi. Mehurčki in razjede so omejeni na nebne loke, mandlje in žrelo. Bolezen spremljajo vročina, glavobol, lahko pa tudi nahod, bruhanje in driska. Pojavlja se pretežno v poletnem času, za razliko od "slinavke", ki ni vezana na letni čas.
- Afte
Afte so posamezne razjede na sicer zdravi ustni sluznici, nastanejo pa lahko ob poškodbi, na primer ob ugrizu, lahko spremljajo druge bolezni ali pa nastanejo brez jasnega vzroka. Pri nekaterih ljudeh se ponavljajo pogosteje.
- Soor
Belim oblogam na sicer zdravi sluznici, ki jih povzroča gliva *Candida albicans*, pravimo soor. Obloge mehansko z lahkoto odstranimo. Otroci, večinoma so to dojenčki, ob tem nimajo drugih bolezenskih znakov.

Vnetje ustne sluznice v različnem obsegu pa lahko najdemo tudi kot spremljajoč pojav pri nekaterih drugih boleznih.

Ostala mesta prve okužbe s HSV

HSV lahko ob prvi okužbi prizadene katerikoli del kože ali sluznice, pogost je predvsem na ustnicah. Pogosteje se pojavi zlasti na predhodno okvarjeni koži, na primer v predelu opekline, odrgnine, na ekcematozno spremenjeni koži. Pojavlja se v obliki skupka mehurčkov s tanko površino, napolnjenih z gosto tekočino, ki v nekaj dneh počijo, nato pa nastane hrasta, ki se popolnoma zaceli v 2 tednih in ne pušča brazgotine. V kolikor se ob razpoku mehurčki dodatno bakterijsko okužijo, lahko nastopi gnojenje.

Okužbo spolovil le izjemoma povzročata HSV-1, v več kot 90 % je povzročitelj okužbe v področju spolovil in zadnjične odprtine HSV-2, to je genitalni tip herpes virusa. Herpetične spremembe na spolovilu otroka se pojavijo, če otrok sam ali oseba, ki ga neguje, prenese virus v ta predel z okuženimi rokami. Mehurčki in kasneje razjede, ki jih najdemo na sluznici spolovila, se širijo tudi na okolno kožo. Povečane in boleče so dimeljske bezgavke. Bolečinam in srbenju v predelu spolovila se pridružijo še težave pri uriniranju in izcedek. Bolezen spremlja povišana temperatura.

Herpetična obnohtnica se običajno pojavi pri otrocih, ki sesajo palec. Palec je otečen, rdeč, prekrit z mehurčki, napolnjenimi z gosto tekočino. Spremembe se zacelijo v dveh do treh tednih. Pogosteje ga najdemo pri otrocih, ki prebolevajo "slinavko" ali imajo herpes na ustnici.

Herpetične spremembe na očeh prizadenejo običajno le eno oko. Ob prvi okužbi s HSV najdemo mehurčaste spremembe na robu veke, vnetne spremembe veznice, lahko pa se vnetje razširi tudi na roženico. Pogosto so povečane in boleče tudi predušesne bezgavke. Herpetični meningoencefalitis (vnetje možgan in možganskih ovojnic) je zelo redko obolenje, večinoma ga povzročata HSV-1, pogosteje je posledica ponovne in ne prve okužbe. Znaki bolezni so podobni kot pri meningoencefalitisih drugih vzrokov. Brez ustreznega zdravljenja ima bolezen zelo neugoden potek.

Ponavljajoče se okužbe s HSV

Po prvotni okužbi ostane virus v organizmu latenten v živčnih ganglijih tistih živcev, ki oživčujejo področje, na katerem je bila prvotna okužba. Ker ponovno obolenje praviloma povzročata notranja (endogena) ponovna aktivacija virusa, se ponovitve večinoma pojavljajo v istem področju, možne pa so ponovitve tudi v drugih področjih, kot je bila prvotna okužba. Ponovitve so običajno blažje kot prva okužba. Le izjemoma poteka ponovitev težje kot prvotna okužba na primer v obliki meningoencefalitisa ali vnetja roženice.

Ponovno aktivacijo virusa sprožijo zunanji vplivi, na primer mraz, UV žarki, ali spremembe v organizmu samem, na primer bolezen, visoka telesna temperatura, stres. Možna je tudi ponovna okužba z drugim tipom virusa.

Herpes labialis

Je najpogostejša oblika ponovitve, ki je posledica notranje aktivacije virusa ob vplivih iz okolja ali spremembah v organizmu. Pogostejši je na spodnji kot na zgornji ustnici. Značilna sprememba je skupina mehurčkov, ki preidejo v hrasto in se zacelijo v 5 - 10 dneh. Spremembe se začno na meji med sluznico in kožo - rob ustnice, od tod pa se lahko širijo tudi na kožo lica, nosu in brade. Nekaj ur pred nastankom mehurčka bolniki

na tem mestu čutijo pekočo ali srbečo bolečino. Povečane in boleče so lahko tudi področne bezgavke.

Ponavljajoči herpes spolovila je po pogostosti druga oblika ponovitve herpesa, ki pa ga povzroča praviloma HSV-2 in je pri otrocih izjemno redek. Znaki bolezni so podobni kot pri prvi okužbi.

Okužba novorojenčka

Novorojenček matere, ki je okužena s HSV-2, čeprav nima izraženih znakov bolezni, se med porodom lahko okuži. Novorojenček se lahko okuži tudi preko rok osebe, ki ga neguje. Bolezen nastopi več dni ali celo tednov po rojstvu, s prizadetostjo ne le kože pač pa tudi notranjih organov, potek bolezni je zelo težak, podoben sepsi.

Zdravljenje

Pri "slinavki" je potrebno blažiti bolezenske težave, zato dajemo otroku sredstva proti vročini, ki istočasno tudi omilijo bolečine. Skrbeti je potrebno za dobro ustno higieno, usta se izpirajo večkrat dnevno z žajbljevim ali kamiličnim čajem. Kadar otrok zaradi hudih bolečin zavrača hrano in tekočino, mu lahko ustno sluznico namažemo s sredstvom za lokalno blažitev bolečin, ki ga predpiše zdravnik. Mazanje z "gentiano violet" je nekoristno in se odsvetuje. Otrok laže uživa hrano, ki je hladna, bolj tekoča, izogiba pa se kislih, pekočih ali trdih živil, ki mu povzročajo dodatne bolečine. Kadar kljub vsem naštetim ukrepom otrok zavrača tekočino, obstaja nevarnost, da se izsuši, tedaj je potreben sprejem v bolnico.

Lokalno mazanje z aciklovir mazilom je priporočljivo le pri spremembah na očeh in spolovilu, pri herpesu na ustnicah je neučinkovito. Aciklovir tablete se uporabljajo za zdravljenje okužb spolovil, injekcije aciklovira pa za težke oblike bolezni pri imunsko motenih bolnikih, novorojenčkih in za herpetični meningoencefalitis.

Preprečevanje okužbe s HSV

Izogibati se je potrebno neposrednemu stiku in stiku z izločki bolnika. Toplota, vroča voda, milo in razkužila uničijo HSV, zato se priporoča pogosto umivanje rok. Da se prepreči okužbo novorojenčka, se nosečnicam s HSV vnetjem priporoča carski rez.

6. BOLEZNI, KI SE PRENAŠAJO S KRVJO ALI IZLOČKI

Kri in drugi telesni izločki vsebujejo povzročitelje hudih nalezljivih bolezni, ki se prenesejo z vbodom z ostrimi predmeti, na katerih so ostanki krvi (odvžene igle, zobne ščetke ...). Med temi boleznimi so sedaj najbolj poznani aids, hepatitis B in hepatitis C, ki sta prav tako nevarni in težki bolezni.

Ukrepi: Osnovno pri preprečevanju teh bolezni je preprečevanje stika s krvjo in izmenjavanja osebnih ostrih predmetov, na katerih so lahko ostanki krvi. Ob pomoči pri krvavitvi moramo paziti, da se izognemo nezavarovanemu stiku s krvjo. S krvjo onesnažene površine pred čiščenjem prelijemo z razkužilom ter nato očistimo.

Z običajnimi stiki v kolektivu se aids ne prenaša.